

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Qualiter officium Iudicis, & assessoris interdicitur Religiosis. §. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

tantes absolunt, sed aduersus frequentantes, postquam a superiore monitione præcepta correcti fuerint, vt constat ex illis verbis textus, per Episcopum arceatur, id est, per Episcopum monitione corrigantur, vt explicuit Cardinal. & Ioan. Andr. ibi. Quibus innuit Pontifex ante monitionem Episcopi frequentiam dignam non esse illis penis: sic Navarr. summ. c. 25. n. 10. Sanc. li. 6. sum. c. 16. n. 120. Suar. t. 4. de relig. tract. 8. li. 1. c. 10. n. 25. in fine.

PUNCTVM XII.

Qui actus iudiciales, & qualiter religionis interdicanur.

Ad iudicium spectat officium iudicis, actoris, rei, procuratoris, aduocati, nam lionis, & restis: singula percurrenda sunt, vt inde constat, qui actus iudiciales, & qualiter religionis interdici.

§. I.

Qualiter officium iudicis, & assessoris interdicitur religionis.

- 1. Nequit religiosus esse iudex absque utilitate monasterij, & licet in prælati.
- 2. Quilibet qui vult superior esse hanc licentiam concedere potest.
- 3. Præter licentiam adesse debet utilitas monasterij saltem indirecta.
- 4. Religiosi Franciscani dicta licentia concedi non potest.
- 5. Possunt religiosi (Franciscani exceptis) esse vicarij Episcoporum.
- 6. Item iudices arbitri.
- 7. Item iudices assessores.
- 8. Item iudices delegati Episcoporum, at Pontificis, vel eius legati soli prælati.
- 9. Qui possunt esse iudices conseruatores.

Religiosus forensis, & Ecclesiastici negotij iudex esse non potest, nisi licentia sui prælati, & utilitate monasterij interueniente: sic expressè dicitur cap. 2. Monachis. el. 2. ex Concl. Tarraconens. 16. quæst. 1. ibi: nullus monachorum forensis negotij susceptor, vel executor existat, nisi quod monasterij exposcit utilitas Abbate sibi nihilominus imperante Consonat. cap. ex parte de postulando, ibi, forensis, vel Ecclesiastici negotij. At ex omnibus qui ad iudicium concurrunt, nullus æqui forensis susceptor est, ac iudex. Ergo religiosus iudex esse non potest: sic tradunt in dicto cap. ex parte. Hostien. Ioan. Andr. Abbas, Anton. Cardin. Ancharan. quæ sequitur Sanch. li. 6. sum. 13. n. 55. & 85. Ratio huius prohibitionis est: quia statum iudicium iudicialia dedecent, quippe quæ auocant mentem ab spiritualibus exercitijs, quibus religiosus vacare debet. Concella vero licentia prælati, & utilitate monasterij interueniente reparatur distractio, quæ ex supradicta Occupatione prouenit religio potest.

Hanc licentiam concedere potest non solum Generalis prælatus, & provincialis, sed localis, quia varè est superior, & textus supradicti solum Abbatis qui solet esse superior localis licentiam exposcularunt: sic alijs generalis docet Sanch. lib. 6. summ. c. 11. n. 8. Excipe tamen, nisi generalis superior, vel provincialis sibi cum facultatem referuasset, vt in Societate Iesu 6. p. constitut. cap. 3. §. 7. in declarat. lit. D. Præposito Generali referuata est: ac proinde nullus superior, qui ab eo potestatem non accepit, nec dare priuato religio facultatem iudicandi, nec sibi lumere potest.

Ultra licentiam adesse debet utilitas monasterij quæ sufficit indirecta: qualis est, si monasterio prudenter iudicatur grauitè expedire annuere voluntati concedentis facultatem iudicandi, vel partes iudicandas gratas habere ex tali iudicio: si enim pro sola utilitate directa monasterij consistente in proprijs rebus, & iuribus petendis vel defendendis officium iudicis suscipi possit, non tam ex utilitate, quam necessitate susciperetur: cum necessarium, & obligatorium sit religionis iura sua defendere, & in iudicio perire, quando alia via haberi, vel conseruari non possunt: vt probat text. in cap. 3. & fin. de postulando. Ergo utilitas indirecta sufficit ad hoc officium exercendum: sic Abbas dicto cap. ex parte de Postulando, Nauarr. comm. 2. de Regular. n. 66. Salzedo præf. ca. 63. post princ. Sanch. alios referens lib. 6. cap. 13. n. 17. Laym. lib. 4. sum. tract. 5. cap. 11. num. 2.

A supradicta regula, & doctrina excipiuntur religiosi Franciscani, quibus ob eorum speciale institutum prohibita est qualibet in iure assistentia vt constat ex Clem. exini de pu-

radis, de verborum signific. post medium ibi: Nullo modo debent huiusmodi voti voti, & regulari proflores se talibus curis & litigijs actibus immiscere: & paulo inferius: cum dicti ordinis proflores pro nulla re temporalia possint in iudicio experiri. Quapropter nec superioris licentia, & utilitate contentus accedere officium iudicis hi religiosi valent suscipere: & tradit Sanch. li. 6. c. 13. n. 11. 65. 66. 81. 94. & alibi.

Hinc deducitur, quoslibet Religiosos (exceptis Franciscanis) esse posse vicarios Episcopi ex licentia suorum prælatorum: quia in eo officio sumendo utilitas monasterij certum non leuis, qualis est Episcopum habere proprium: & ita tenet Nauarr. comm. 2. de Regularib. ad finem. vers. addito 55. & comm. 4. n. 15. & lib. 3. conf. c. ir. de Regularib. consil. 67. alias 74. n. 1. Man. Rodri. 3. quæst. Regularium q. 76. art. 1. Sanch. lib. 7. sum. c. 13. n. 88. Barbol. alleg. 54. n. 11. & alij plures apud ipsos. Quod limitandum est, ne procedat in Religiosis mendicantibus transuentibus ad non mendicantes, nam ij ab hoc officio excluduntur, Argument. textus in Clement. 1. §. ad priuatum de Regularib. Sanch. dicto c. 13. n. 88.

Secundo deducitur, quemlibet Religiosum (exceptis Franciscanis) eligi posse in iudicem arbitrum, accedere tamen licentia Prælati, & monasterij utilitate, secus è contra: quia est quasi iudex ex consensu partium iurisdictione accepta: sic pluribus firmat Sanch. lib. 6. sum. c. 13. n. 55. Layman. lib. 4. sum. tract. 5. c. 11. n. 6. Arbitrator tamen esse potest etiam Franciscanus ex licentia Prælati, & tamen nulla specialis monasterij cenatur utilitas: quia in actibus extra iudicialibus, quales est officium arbitratoris nullibi expostulatur, sed sufficit generalis utilitas exercendi pietatem: sic Sanch. & Layman. præf. Dixi etiam Franciscanus, quia hæc compositio, & distinctio conciliatio, cum sit abque iudicij scriptura alienum non est à Franciscano instituto, vt bene alijs relatis firmat Sanch. dicto c. 13. n. 66. Differunt autem arbiter, & arbitrator, quod ille constituitur à partibus, vt secundum iuris ordinem procedat: Arbitrator vero, vt procedat tanquam amicitibus compositor. Quapropter hic potest pro bono pacis de iure vnus alteri applicare, secus arbiter colligitur ex leg. §. Societatem §. arbitratorum ff. pro socio & leg. regia 23. tit. 4. part. 1. & tradunt omnes.

Tertio deducitur Religiosum quemlibet (Franciscano excepto) esse posse iudicis assessorem ex licentia Prælati, & utilitate monasterij interueniente, quia verè est actus spectans iudicium. Nam esto assessor iurisdictionem non habeat, neque sententiam ferat: ordinat tamen illam, illique subscribit, & iuxta illius subscriptum iudex procedit. Adde ergo debet licentia Prælati, & utilitas monasterij Sanch. li. 6. sum. c. 13. n. 87.

Quarto deducitur, quid dicendum de iudice delegato: Et quidem si sit delegatus ab Episcopo, vel alio extra Pontificem, cuiusque legatum, poterit esse quilibet Religiosus (Franciscano excepto) stante Prælati licentia, & utilitate monasterij: quia nullibi est prohibitum, secus aliqua ex his conditionibus deficientibus: quia verè est iudex, iudiciumque exercet: sic alijs relatis Sanch. lib. 6. sum. cap. 13. n. 77. At delegatus Pontificis, vel eius legati solus superior, qui dignitatem cum administratione habet, esse potest, qualis est qui in Conuentu nullum alium superiorem habet: sic deciditur in cap. inuicem de rescript. in 6. & in Clement. 2. in fine. de rescript. Neque in hac delegatione allumenda indiget superior alterius superioris licentia (iure communi spectato) quia verè est superior, neque item alia proprii monasterij utilitate ab ea, quæ restat ex acceptance Pontificij rescripti, quæ est gratum habere Pontificem eius recepta exequendo: sic Gloss. in Clement. 2. de rescript. verbo per electionem, Abbas, Cardinal. Ancharan. & Innola ibi, Syluest. verbo delegatus q. 2. num. 3. & verbo Religio 6. quæst. 11. Sanch. lib. 6. sum. cap. 13. n. 78. Layman. lib. 4. sum. tract. 5. c. 11. n. 7.

Quinto deducitur, quid dicendum sit de iudice conseruatore, qui à Pontifice designatur pro defensione miserabilium personarum, puta viduarum, pupillorum, senum, decem-pitorum, & Religiosorum: Respondeo, spectato iure communi nullum Religiosum esse posse, qui dignitatem in Ecclesia Cathedrali habeat: quia ita cauetur in cap. vltim. de officio delegati lib. 6. limitans textum in dicto cap. statutum: in illo enim cap. statuitur conseruatores esse non posse, nisi Episcopos, aut eorum superiores, vel Abbates, seu dignitates, vel personatus in Ecclesijs Cathedralibus, seu collegatis obtinentes: sic Man. Rodrig. c. 1. quæst. regularium q. 65. art. 2. Mirand. Manual. Prælat. tom. 2. q. 47. art. 2. Molin. tom. 6. de iust. disp. 29. num. 3. Barbol. alleg. 106. n. 8. Dixi spectato iure communi: nam si specialia priuilegia Societatis Iesu spectentur, quilibet superior regularis eligi potest in iudicem conseruatores, vt constat ex Bulla Gregor. XIII. edita anno 1572, cuius meminit Man. Rodrig. c. 1. quæst. Regul. q. 65. art. 3. Sanch. lib. 6. sum. cap. 13. n. 79. Sed quidquid sit de his priuilegijs, & de decisione cap. fin. de officio delegati in 6. standum est constitutioni Clem. VIII. edita anno 1592. & constitutioni Gregor. XV. edita

DE
CASTRI
PALA
TON
II

anno 1621. quarum tenorem refert Barbosa alleg. 106. in fine à n. 53. quibus cauetur nullum alium conferatorem eligi posse à Regularibus, nisi qui qualitates habeat in dicto cap. statum præscribit, designatque iudex fit in Synodo Provinciali, vel diocesana. Et ob hanc causam quaerente Archiepiscopo Turriano; an regulares vnus Conuentus, monasterij, vel domus aliquem Priorem, seu Guardianum, vel quamuis alium quauis dignitate regularem fulgentem in suum conferatorem eligere, vel deputare possint? Sacra Cardinalium Congregatio respondit 6. Octob. anno 1617. non posse, teste Barbosa alleg. 102. num. 15.

§. II.

Qualiter Religioso prohibitum est esse actorem, reum in iudicio.

S V M M A R I V M.

- 1 In causis civilibus nullus Religiosus esse potest nomine proprio actor, vel reus in iudicio.
- 2 In causis criminalibus intentare actionem Religiosus non potest, nisi de licentia saltem præsumpta superioris.
- 3 Pro iniuria monacho facta non competit eius patri, aut filijs actio iniuriarum.
- 4 Expenduntur varia limitationes dictæ regule.
- 5 Quoties permittitur Religioso agere, potest procuratorem eligere.
- 6 In supraddictis casibus debet monasterium expensus suppeditare si non habeat Religiosum peculium.
- 7 Item superiori accusato, vel denunciato expensis administrandis sunt.
- 8 Idem est cum superior inquirat de defectibus subditorum.

1. Regula certissima est, nullum Religiosum esse posse actorem, vel reum in iudicio in causis civilibus. Quia cum omnia sua bona, iura, & actiones in monasterium transferuntur, non ipse, sed monasterium petere, vel respondere debet. Nauarr. *comm. 2. de Regularib. numer. 64.* Sanch. *lib. 6. summ. cap. 12. num. 1.* Layman. *lib. 4. summ. tract. 3. cap. 11. initio,* & omnes Doctores e. cum delicta, de rescript. & authent. *causa que fit cum monacho. Cod. de Episcop. & cleric. Quod adeo verum est, vt etiam de contractu in sæculo inito nec conuenire, nec conueniri possit; quia ipse nihil habet, sed monasterium, vel illius Procurator conuenire, & conueniri debet; non tamen conueniendus est vltra bona à monacho accepta. Sic Felin. *cap. cum Layman de sentent. & re iudicata. Gregor. Lopez leg. regia. 10. tit. 2. part. 3. Nauarr. com. 2. de Regularib. num. 67. Azor. tom. 1. institut. moral. lib. 11. c. 11. q. 12.* Ex contractu tamen post professionem initio absque superioris licentia monasterium conueniri non potest, nisi quatenus inde locupletius factum fuerit, vt bene aduertit Sanchez *lib. 6. summ. cap. 12. num. 2.* Quia sibi imputare debet qui cum incapaci contrahit.*

2. In causis vero criminalibus intentare Religiosus actionem non potest, nisi de licentia saltem præsumpta sui superioris, quæ censetur concessa superiore absente, nec procuratorem relinquentem: Sic Nauarr. *comm. 2. de Regularib. n. 29. & 64. Gregor. Lopez leg. 10. tit. 9. part. 6. Zabellos quest. commun. quest. 446. num. 14. Sanchez alijs relatis: cap. 12. n. 5.* Ratio est manifesta; quia monachus sui iuris non est, sed Religiosis? ac proinde non ipse, sed Religio actionem iniuriarum intentare debet, iuxta, *leg. sed si vnus §. ait prator ff. de iniurijs.* Quapropter remissio iniurie monacho factæ, non monacho, sed Religioni competi, eamque facere potest etiam monacho inuito, vt bene probat Nauarr. *dicto comm. 2. de Regularib. num. 64. Sanch. dicto cap. 12. à num. 6.* Verum si monachus deliquerit, non Religio, sed ipse conueniendus est; quia ex delicto monachi non obligatur Religio; sicut nec dominus ex delicto serui, *leg. penul. Cod. de noxalib. & tradit Felin. cap. cum Layman à n. 10. de sentent. & re iudic. Sanchez cap. 12. n. 3.*

3. Ex his deducitur monacho vulnerato, vel interfecto non eius patri, aut filijs in sæculo relictis, sed monasterio actionem iniuriarum competere. Quia non iuris à quibus per professionem separatus erat, sed monasterio, cui erat vnitus & incorporatus, læsio facta est. Sic Tapia *auth. ingressi, de Sacros. Eccles. c. 11. n. 46. Farinac. praxi t. 1. qu. 13. n. 26. Manual. tom. 2. quest. regular. quest. 42. art. 3. Sanch. lib. 6. summ. cap. 12. num. 40. cum præcedenti,* ob eandem rationem, si monachi pater, vel filius in sæculo relictus vulnerati, interfectique sint, non monacho; nec ratione illius monasterio actio iniuriarum competit; quia cum monachus tanquam mortuus reputetur, non ipse censetur iniuria facta, cuius actionem monasterium intentare possit. Farinac. *quest. 42. num. 26.* Quod si hæc vulneratio; vel interfectio patris vel filij ante professionem monachi contrigisset, cum monacho tunc competat actio

ferd. à Castro Sum. Mor. Pars III.

iniuriarum, non est dubium monasterio succedenti in reliqua monachi bona eam actionem competere, sicuti bene notauit Sanch. *dicto cap. 12. n. 38.*

4. Aliquas tamen exceptiones prædictæ regula patitur, quibus Religiosus actor, & reus esse potest tam in civilibus, quam in criminalibus absque sui Prælati licentia: ex licentia tamen à iure concessa. Primo si Religiosus beneficium habeat saltem manuale, quia eo tempore liberam habet beneficii administrationem, & sui iuris esse reputatur; Ac proinde tum in civilibus, tum in criminalibus conuenire, & conueniri potest, vt docet alijs relatis Nauarr. *comm. 2. de Regularib. n. 64. Sanch. cap. 12. n. 17. Layman. cap. 11. n. 1.* Secundo si ex licentia Prælati sit in studio litterarum, vel in alio negotio, ageret, conueniri potest pro contractibus occasione studij, vel negotij celebratis. Itemque pro iniuria eo tempore accepta. Tercio enim Prælati ad hæc omnia vt potest necessitati consequentia licentiam concessit, cum Religiosum extra monasterium & à se absentem stare permittit: Sic Nauarr. *comm. 2. de Regularib. n. 29. & 65. Azor. 1. part. instit. moral. lib. 12. cap. 11. qu. 9. Sanch. lib. 6. c. 12. n. 14.* Tertio si superior abens sit, præsumatque Religiosus licentiam concessurum, potest agere, & respondere; quia iam agit, & respondet ex præsumpta licentia Nauarr. Azor. Sanch. Layman *suprà* Quarto agere potest pro conseruatione iuris sibi ex professione competentis, quale est ne iniuste à Religione expellatur, neve alimenta communia denegentur, neve præuentione ferendi suffragium, sedendi in choro, & similes auferantur, ne beneficio seculari, perpetuo, imò nec manuali ex vindicta, malove animo spoliatur. Quia horum defensio iure naturali est concessa, cui Religiosus non censetur per professionem renunciare; præcipue cum hæc defensio sit aduersus Prælatum iniuriam inferentem, à quo si petenda esset venia, indefensus Religiosus maneret; quippe licentiam Prælati non concederet, ne factum eius emendaretur: Sic Nauarr. *comm. 2. de Regularib. n. 64. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 12. c. 11. q. 9. Sanch. lib. 6. c. 12. n. 16.* Quinto ob eandem rationem, si intentanda esset lis circa professionis valorem, poterit agere absque licentia Abbatis, cum aduersus illum pro iure libertatis in hac causa procedat. Sanch. *c. 12. n. 4.* Sexto accusare poterit Abbatem ob delictum commissum, si expedire iudicauerit; quia in ea accusatione vilitatem monasterij gerit, cui maxime interest probum habere Prælatum: habetur expresse *cap. ex parte de accusationib. neque ad hanc accusationem indiget licentia, vel venia Abbatis accusati.* Tum quia à iure hæc licentia conceditur *dicto c. ex parte.* Tum quia non expediebat eam licentiam ad accusato petere, à quo non erat concedenda. Sic Sanch. *dicto lib. 6. c. 12. n. 18. & 19. Layman. lib. 4. summ. tract. 5. c. 11. n. 1.* Alium autem præter Abbatem nequit Religiosus accusare, vt traditur *dicto cap. ex parte de accusationib.* nisi licentia superioris, & vilitas monasterij accedat, iis enim conditionibus postis vtique accusare poterit: Sic Glossa *dicto cap. ex parte, & ibi Abbas num. 6. Felin. n. 1. Hostiens. num. 1. Farinac. praxi tit. de accusat. qu. 3. num. 24. Sanchez cap. 12. num. 19. 27. & sequent.* Idem quod dictum est de accusatione, dicendum est de denunciatione iudiciali, quia hæc accusationem imitatur, secus de denunciatione fraterna, & charitativa tendente ad solam fratris correctionem, quam quilibet Religiosus de quocunque alio facere potest iuxta præceptum Christi, *Matth. 18. si te non audierit, dic Ecclesie, sic Glossa, Felin. & Sanchez locis allegatis.*

5. Aduertere tamen debes posse Religiosum eligere Procuratorem, vt in iudicio compareat absque vlla Abbatis licentia, quoties absque illa ipse vel agendo, vel se defendendo iudicio stare potest. Quia quæ potest præstare per seipsum, à fortiori poterit per alium. Sic Glossa Clement. Religiosus de Procuratoribus verbo *constituere*; Nauarr. *com. 2. num. 27. de Regularib.* Sanch. plures referens *lib. 6. cap. 12. numer. 32.* vbi optime addunt in hoc casu formandum esse libellum nomine Religiosi, & in eius personam sententia condemnatoria publicanda, si forte Religiosus condemnandus esset. Idemque est in 4. & 5. casu.

6. Sed inquires; an monasterium debeat expensas ad lites in prædictis casibus Religiosos suppeditare? Respondeo debere, si Religiosus peculium non habeat. Et quidem quando accusat Abbatem, vel ex licentia illius aliquem fratrem, cuius accusatio in monasterij vilitatem cedit, ferè omnes Doctores affirmant expensas à monasterio ministrandas esse; quia eius negotium geritur: Sic Glossa *dicto cap. ex parte de accusationib. in fine, Abbas n. 9. Felin. n. 4. Henriquez n. 6. Sanchez cap. 12. n. 20. Layman. cap. 11. n. 1.* At quando propriam causam defendit, non sic apud Doctores receptum est. Nihilominus tamen vt probabilius est tenendum esse expensas à monasterio concedendas; tum ne Religiosus indefensus maneat, tum quia in monasterij vilitatem cedit saltem indirecte, ne Religiosum coactum habeat, neve eius iura læsa, & irreparata. Tum denique quia inutilis esset facultas se defendendi, si media quibus se defendere potest, non suppeditantur;

colligitur